

ljubezenski trikot) — pes, ki ima funkcijo, da vzpostavlja etično ravnotežje med zakoncema. Čeprav ga z ene strani ruši (moževa ljubosumnost zaradi navzočnosti psa med ljubezenskim aktom), ga na drugi gradi: med grobim spolnim aktom med zakoncema se more žena predati možu le v tistem trenutku, ko začuti ob sebi topel pasji jezik — nadomestek moževe iskrenosti in nežnosti. Pes liže v tekstu roko obema, je obema tudi enako vdan. Toda v trenutkih zakonskega neravnovesja se instiktivno postavi v bran napadenega zakonca.

To je izviren prijem mlade pisateljice. V strnjeni obliki devetih strani se razkrije dvoje življenjskih poti, nezmožnih ravnovesja. Sinkretizem deskriptizma, kratkega dialoga in retrospekcije povezuje črtico v etično prefinjeno razmerje treh protagonistov. To pa je lahko že zasnova za obsežnejši tekst.

Marijan Zlobec

MARKO ŠVABIĆ, SONCE, SONCE, SONCE

Marko Švabić je sedaj zbral svojo prozo v knjigi *Sonce, sonce, sonce** in tako omogočil pregled nad svojo literarno dejavnostjo.

Najprej postane očitno, da njegovih besedil ni mogoče karakterizirati s pojmi, ki zaznamujejo takšne prozne zvrsti, kot sta novela ali črtica, čeprav je skoraj gotovo, da ostajajo Švabićeve prozne stvaritve v bližini le-teh. Hkrati pa se pogostokrat zgledujejo pri tako starodavni literarni zvrsti, kot je pravljica. To pa zaradi tega, ker se proza Marka Švabića velikokrat nagiba v čisto fantastiko, pri čemer je treba pod tem razumeti opustitev realnega prostora in časa ter človeka z vso njegovo običajno socialno in biološko determiniranostjo in nadomeščanje ali pa

* Marko Švabić, *Sonce, sonce, sonce*. Opremil Milenko Matanovič. Založba Obzorja, Maribor 1972.

modificiranje vseh teh pojavov v imaginarno svetovje z bitji, ki so po nekaterih lastnostih podobna tistim iz fantastično-astronavske literature (takšno je zlasti besedilo Kvinta Kvarta). Avtor je prav tako uspešen v posnemaju otroških pravljic, ko opisuje deklico, ki živi s svojo cunjasto punčko sredi pragozda, v katerem lovijo »temni možje« tigra (Afrika iz cunji): nekajkrat popisuje tudi takšne nenavadne situacije in osebe, ki so v sorodu s Kafkovo prozo: takšna sta zaljubljenca v gostinskem lokalu, ki se spremeni v kraj prikrite prostitucije (Gospodov mestna mehana), ali pa groteska, ki je najbrž v zvezi s Kafkovimi parabolami o metamorfozi junaka v žival, čeprav se giblje Švabić tudi na področju satire in humorja: rejnec je za družino, pri kateri živi prašič in tudi drugi nastopajoči se nazadnje spreminjajo v očeh drug drugega v različne, med seboj sovražne si živali (Zasuk). Toda preveč enostransko bi bilo trditi, da predstavljajo opisane poteze poglavitno usmerjenost Švabićevega pisateljevanja, kajti v njegovi knjigi imamo besedila, v katerih si avtor prizadeva, da bi podajal dejanskost kar najbolj verodostojno, skratka, objektivno, pri čemer uporablja postopke, ki so se že utrdili v novejši slovenski prozi; še posebno izstopa deskriptivizem.

Toda sklepanje, po katerem naj bi uvrščali Švabićevo pripovedništvo med tisto literaturo, ki noče biti posredovalka idejnih ali celo ideoloških programov, ni upravičeno, saj imamo poleg artističnih v njegovem delu še druge opazne sestavine: etično in socialno obarvana satira (In siva ptica je letela v svinčeno jutro), ki jo preveva miselnost, po kateri imajo večjo vrednost dejanja posameznika kot kolektivne obveznosti, ki da so samo oblike nesvobode, zato se jih je treba otresti.

Knjiga torej ni enotna, kljub temu da so besedila kompozicijsko razvrščena v sedem poimenovanih razdelkov,

kar je le zunanji okvir, ki je najbrž nastal iz želje po večji enotnosti knjige; le-ta predstavlja kot takšna celoten pregled avtorjevega dosedanjega pripovednega dela, ki priča o njegovem idejnem in predvsem oblikovalnem iskanju. Čeprav mu glede »obrtiške«

izdelanosti ni kaj očitati, saj presega raven običajnih proznih prvencev. Pri branju motijo nekatere besede srbohrvaškega izvora, ki niso z ničimer stilistično utemeljene in kličejo po lektorskem posegu.

Marjan Dolgan

Poročamo — glosiramo

SMO PRED OBDOBJEM POŠTENEGA BOJA?

Navadili smo se že, da je slovenska kultura dokaj svobodno lovišče. Včasih je v njem več lovcev kot plena, zmerom pa dovolj prostora, da zdaj ta, zdaj oni pokaže, kaj zna in zmore. In prav to je nekako značilno za nas: zdaj ta, zdaj oni, malokdaj ta in oni hkrati, drug ob drugem ali drug proti drugemu, ukrivljene cevi naših težkih besed streljajo v udobno odprtem prostoru, ko se največkrat niti odmev ne vrača. Tako smo šli v teh povojnih letih skozi posamezna obdobja, ko je prevladoval zdaj ta, zdaj oni glas, nekaj časa celo kar hierarhično, od starejših proti mlajšim, največkrat so to bili generacijski spopadi, in zdelo se je, ko da sleherna generacija resnično prinaša s sabo tako podobo sebe in časa, ki je dokončno uokvirjena in neprilagodljivo drugačna od vseh drugih. In vendar to ni bil pravi boj, ko se tepeš za nekaj, kar ti je sicer ljubše od tistega, proti čemer se zaganjaš, hkrati pa vendarle priznavaš, da je, vsaj v določenih trenutkih, lahko zmagovito eno ali drugo. Skoraj smo se že navadili: ko nas je udaril v uho močnejši glas, ali tudi samo agresivnejši, so vsi drugi utihnili, a ne zato, da bi mu prisluhnili in mu potem pritrdili ali se mu uprli, temveč da bi ga pustili v njegovi solo partiji, v kateri naj se čimprej osmeši.

Bile so sicer ves čas izjeme, včasih je bela kri besed tekla v potokih,

vendar so se taki spopadi domala praviloma končevali z obojestransko užaljeno ugotovitvijo, da uporabljena orožja niso poštena in da se zato — *ena in druga stran — dokončno (in vselej s slovesno poudarjeno užaljenostjo) umika iz takega nepoštenega boja.* Ob tem je bilo občinstvo, tudi domala praviloma, skoraj vselej razočarano, saj je bilo vsakokratnega hrupa komaj dovolj za radovednost, premalo za pošten užitek.

Morda se zdaj obetajo boljši časi. Nekaj obetavnih simptomov je že mogoče opaziti. V dnevnem tisku celo več kot v periodičnem, kar je tudi novost.

Skoraj trideset povojnih let je dovolj dolga doba, da se celo človek spremeni: najstarejši so spoznali, da so nekdanji mladi že tudi starejši — in razlike so postale manjše; najmlajši odkrivajo, da včerajšnji mladi niso več mladi — in razlike se večajo; nekateri pa so ostali nespremenljivo mladi po poklicu in s prezirnom gledajo na tiste svoje vrstnike, ki ne morejo z njimi v vrste prihajajočih — in tako ni že nekaj časa več tistih meja med generacijami, eni in drugi so tu in tam, generacijska opredelitev je zmerom teže bojno geslo. Mogoče je celo izreči misel, da prav poskus mobilizacije na generacijski osnovi povzroča dandanes največ težav. To velja za sleherno umetniško področje, še bolj pa je izrazito v njihovi medsebojni primerjavi: »najbolj avantgardni« v glasbi — kot ugotavljajo strokovnjaki — so ustvarjanci med